

Afazja rozwojowa – czym jest i jak się objawia?

Afazja rozwojowa to zaburzenie językowe, które wynika z nieprawidłowego funkcjonowania ośrodków mózgowych odpowiedzialnych za rozwój mowy i języka. Dziecko afatyczne ma trudności z rozumieniem i/lub tworzeniem wypowiedzi mimo prawidłowych warunków rozwojowych. Wpływa to nie tylko na mowę, ale również na funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne oraz społeczne dziecka.

Diagnoza afazji rozwojowej wymaga wykluczenia:

- opóźnionego rozwoju mowy,
- niedosłuchu,
- niepełnosprawności intelektualnej,
- całościowych zaburzeń rozwojowych/ autyzmu,
- mutyzmu,
- zaniedbania środowiskowego.

Objawy afazji rozwojowej

W ujęciu klinicznym afazję klasyfikuje się jako **motoryczną**, charakteryzującą się zaburzeniami ekspresji mowy (dziecko ma problem z mówieniem) oraz **sensoryczną**, w której dominują trudności z percepcją i przetwarzaniem komunikatów słownych (trudności w rozumieniu). Objawy mogą mieć różne nasilenie i obejmować zarówno mowę czynną (mówienie), jak i bierną (rozumienie).

Trudności dziecka z afazją rozwojową sensoryczną:

- **Trudności z rozumieniem i interpretacją mowy:** dziecko słyszy dźwięki, lecz ma problem z nadawaniem im znaczenia. Brzmią one dla niego jak obcy język, co uniemożliwia pojmowanie sensu wypowiedzi.
- **Zaburzenia rozróżniania dźwięków (słuch fonematyczny):** dziecko ma problem z odróżnianiem podobnych głosek (np. b–p, t–d), przez co słowa zlewają się w niezrozumiały szum.
- **Oslabiona uwaga i pamięć słuchowa:** wykazuje trudności ze skupieniem się na dłuższych tekstach oraz z zapamiętywaniem i wykonywaniem poleceń.
- **Brak autokontroli słuchowej:** dziecko nie słyszy własnych błędów językowych, dlatego nie próbuje poprawiać swoich wypowiedzi.
- **Błędy w budowaniu wypowiedzi i słowotok:** wypowiedzi bywają nielogiczne lub niezgodne z gramatyką. Może pojawić się tzw. „sałata słowna” – dziecko mówi dużo i płynnie, ale w sposób niezrozumiały dla otoczenia.
- **Powtarzanie bez zrozumienia (echolalia):** mechaniczne powtarzanie słów lub całych zdań po kimś innym, bez rozumienia ich znaczenia i kontekstu.
- **Brak zrozumienia czytanych treści:** mimo opanowania techniki czytania i pisanie, dziecko często nie rozumie sensu tego, co właśnie przeczytało.
- **Trudności z myśleniem abstrakcyjnym:** problem ze zrozumieniem żartów, metafor czy pojęć, których nie da się fizycznie zobaczyć.
- **Niezgrabność ruchowa i brak orientacji:** trudności z koordynacją całego ciała, precyzyjnymi ruchami rąk oraz odróżnianiem strony prawej od lewej.
- **Problemy z wrażliwością na bodźce:** może występować nadmierna reakcja na dźwięki, zapachy, dotyk (np. drażniące metki) oraz silna wybiórczość pokarmowa.

- **Trudne emocje i bariery społeczne:** frustracja wynikająca z barier komunikacyjnych, co prowadzi do wycofania lub gwałtownych reakcji (płacz, krzyk, agresja, unikanie kontaktu z ludźmi).
- **Szybka męczliwość:** proces przyswajania wiedzy i ciągła próba zrozumienia otoczenia są dla dziecka wyczerpujące, co sprawia, że nauka szkolna jest bardzo trudna.

Trudności dziecka z **afazją rozwojową motoryczną:**

- **Nadawanie mowy i zniekształcanie wypowiedzi:** dziecko ma trudność z samodzielnym wypowiadaniem słów i budowaniem zdań; często przekręca wyrazy, a nawet proste słowa sprawiają mu problem w wyraźnej wymowie.
- **Trudności z doбором słów i uboższe słownictwo:** często zapomina nazw przedmiotów, stosuje opisy lub myli pojęcia (np. mówi „widelec” na łyżkę); używa stylu „telegraficznego”, pomijając spójniki i końcówki.
- **Błędy gramatyczne i uproszczony styl:** dziecko nie potrafi budować poprawnych gramatycznie zdań, a jego wypowiedzi są konstrukcyjnie bardzo proste.
- **Wysiłkowe mówienie i problemy z planowaniem ruchów:** wydobywanie głosu wiąże się z dużym wysiłkiem; dziecko ma trudność z ułożeniem buzi (języka, warg) tak, aby poprawnie wypowiedzieć dany dźwięk.
- **Problemy z rozumieniem i wolniejsze tempo myślenia:** mimo sprawnego słuchu, nie zawsze rozumie kierowane do niego komunikaty, a procesy myślowe wymagają od niego więcej czasu.
- **Oslabiona pamięć i koncentracja:** wykazuje trudności z zapamiętywaniem kolejności dźwięków oraz bieżących wydarzeń; mylą mu się dni tygodnia i pory dnia.
- **Trudności w nauce szkolnej:** opanowanie umiejętności czytania i pisania jest procesem mozolnym; dziecko z trudem zapamiętuje kształty liter i cyfr, ma problem z pisanem ze słuchu.
- **Niezręczność ruchowa i deficyty manualne:** występują trudności z precyzyjnymi ruchami dłoni (rysowanie, pisanie poza liniaturą) oraz ogólną koordynacją (np. niezgrabne poruszanie się).
- **Bariery emocjonalne i lęk przed nowym:** z powodu trudności w komunikacji dziecko często wstydzi się mówić, unika kontaktu z rówieśnikami, a w nowych miejscach bywa zagubione i niespokojne.

Każde dziecko rozwija się w swoim tempie, ale utrzymujące się trudności językowe nie powinny być bagatelizowane. Jeśli zauważasz u dziecka trudności w rozwoju mowy, rozumieniu wypowiedzi, budowaniu zdań lub zapamiętywaniu słów, skonsultuj się z logopedą lub neurologopedą. Wczesne rozpoznanie afazji rozwojowej umożliwi szybkie wdrożenie terapii logopedycznej, co znacząco poprawia funkcjonowanie dziecka oraz jego wyniki szkolne i relacje społeczne.

Opracowała:
mgr Bogumiła Werner
Logopeda SP nr 7

Opracowano na podstawie zaleceń i materiałów edukacyjnych:

- *Polskie Towarzystwo Logopedyczne*
- *American Speech-Language-Hearing Association*
- *World Health Organization*

oraz materiałów popularyzujących wiedzę o afazji:

- *Rozkodujmy Afazję*